

ПРЕЗЕНТУЮ ОСОБЛИВИЙ, КАФЕДРАЛЬНИЙ НОМЕР

Екзегетика й історія терміна «кафедра» достатньо складні й суперечливі.

І прямий переклад цього терміна з грецької чи латини – «сидіння», «стілець», «крісло», – і навіть глибокий історичний аналіз інституалізації освітнього процесу в давні часи й пізні Середньовіччя, коли в Європі вже розквітали університети, не допоможуть нам зрозуміти місце й роль цього широко відомого феномена й ще більш широко використовуваного терміна в організації буття сучасного університету.

Однак, на наш погляд, така гносеологічна безпорадність є очевидною тільки в контексті лінійного мислення. А якщо вийти за його межі й пошукати в зовсім інших концептуальних площинах, то цілком можливі дуже цікаві сюжети. Так, наприклад, якщо ми звернемося до історії християнства, то знайдемо, що термін, який нас цікавить, з'являється вже в епоху раннього християнства. Причому, і саме це є найголовнішим, він з'являється в надзвичайно неочікуваній і евристично перспективній модальності. Кафедра в християнстві – це не просто сидіння, стілець, це швидше й головніше особливе місце, почесне місце, місце, що символізує верховну владу, це вже швидше трон як у прямому, так і в символічному розумінні, трон єпископа. Ще в перших базиліках і романських церквах першого тисячоліття кафедра-трон розташовується в особливому місці – у ніші апсиди храму на підвищенні. Швидше за все таке розташування кореспондується з видінням Іоанна Богослова з Апокаліпсиса, і єпископ у такому випадку символічно зображує Христа. Спеціальну експлікацію кафедри як центру єпископської влади ми знаходимо вже в Тертуліана, який прямо пише про «апостольські кафедри», підкреслюючи ідею переємності влади єпископів від апостолів.

Таким чином, наш цілком можливо задовгий вступ підводить нас до думки, що ідея кафедри – це ідея особливої центральної влади, влади, що ґрунтується на авторитеті знання. Отже, як єпископська кафедра є центром, стрижнем організації церкви, так і навчально-наукова кафедра є центром, стрижнем організації університету. Саме кафедра є опорною точкою буття всієї системи вищої освіти.

Навіщо цей пафос? Для того, щоб хоч якось протистояти тенденції мінімізації місця й ролі кафедри в організації науки й освіти, що, на наш погляд, накреслюється. Щоб спромогтися реанімувати істину (або правду), ми й вирішили «про кафедру бідну замовити слово» й намагатися повернути автентичний авторитет кафедри на належне місце тими засобами, які в нас є. Ми вирішили надати весь цей номер одній кафедрі – у цьому випадку кафедрі філософії Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського. Вибір саме цього академічного підрозділу, з одного боку, випадковий: це звичайна загальноуніверситетська кафедра, яких сотні в країні зі своїми перевагами й недоліками. А з другого боку, він виправданий саме цією класичністю. Більш за те, ми врахували, що минулого року кафедрі філософії виповнилося сорок років, сорок років монопрофільного винятково філософського існування. Усі автори пропонованого номера так чи інакше пов'язані з цією

академічною структурою, ми дали їм можливість, окрім подання наукової статті, висловити свої думки про кафедру й філософію. У когось це вийшло на кілька рядків, у когось – на кілька сторінок, не суть важливо. Важливо, як нам здається, представити саме кафедру в центрі наукової уваги, її непереборний дух.

Редколегія від душі вітає колектив кафедри філософії Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського із сорокаріччям і зичить успіхів і задоволення на ниві просвіти та пізнання.

Ураховуючи заявлений пафос про значення кафедри, ми готові надати аналогічні можливості (а також інші варіанти) усім зацікавленим учасникам філософського дискурсу. Тому з нетерпінням очікуємо Ваших ідей, шановний читачу, він же дописувачу.

Від імені й за дорученням
редакційної колегії
«Гуманітарного часопису»,

*головний редактор, професор
Володимир Копилов*